

Хабибулліна М. Ю.

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший
викладач кафедри кримінального
права та кримінології, к.ю.н., с.н.с.*

Березняк В. С.

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ЗА РИМСЬКИМ СТАТУТОМ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ТА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Визначаючи актуальність даної теми, слід зазначити, що на сучасному рівні розвитку держави, враховуючи те, що на території України досить довго триває конфлікт з Росією, внаслідок її агресії в АР Крим, Донецької та Луганської областях, тема воєнних злочинів є вагомим, аледосліджуваність цієї теми є досить низькою.

Проблеми відповідності та дослідження тверджень, щодо того, що положення КК України по відношенню до воєнних злочинів є похідним від Римського статуту міжнародного кримінального суду, розглядали в своїх роботах такі вчені як: В. А. Базов, О. М. Лавринович, В.П. Пилипенко, С.О. Загороднюк, Ю.К.Кучеренко, І.О. Колотуха, А.В. Катарцев, В.О. Миронова, М.П. Куцевич, О.Р. Наден, А.А. Маєвська та інші.

Різниця між цими нормативно-правовими актами полягає в наступному: Кримінальний кодекс України визначає спеціальний суб'єкт при вчиненні військових злочинів, в той час, коли Римський статут Міжнародного Кримінального Суду не визначає спеціального суб'єкта, застосовуючи до них загальні правила притягнення до кримінальної відповідальності, відповідаючи, таким чином, всім вимогам міжнародного права. Таке формулювання, в Кримінальному кодексі України, дає не аби яку можливість ухилення від кримінальної відповідальності, доцільним буде також зазначити, що узв'язку з підписанням Мінських домовленостей, особи, які причетні до подій в окремих районах Донецької та Луганських областей можуть бути амністовані, і лише у випадку кваліфікації їх дій як міжнародних злочинів є можливість притягнути таких осіб до кримінальної відповідальності.

Першою і досить значною різницею є те, що Римський статут Міжнародного Кримінального Суду дає визначення воєнних злочинів, в той час, коли Кримінальний кодекс України термін «воєнні» не вживає, замінивши його терміном «військові». Незважаючи на паралельність

вживання цих термінів і хибне твердження щодо синонімічності цих понять, різниця при визначенні цих понять є принциповою. Термін «військовий» вживається у випадках, коли мова йде про військо або військовослужбовця, в той час коли «воєнний» стосується війни і має пряме відношення до неї.

Так, В. Базов наполягає на тому, що визначення поняття «воєнні злочини» повинно суворо відповідати тому, як воно подається у ст.6 Статуту Нюрнберзького трибуналу, ст.ст.5,8 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 року і Додатковому протоколі I до них 1977 року та інших відповідних міжнародних договорах [1].

Стаття 8 Римського статуту Міжнародного Кримінального суду повністю регулює воєнні злочини і дослідивши частину 1 цієї статті впливає, що суд має юрисдикцію щодо воєнних злочинів, зокрема коли останні вчинені в рамках плану або політики або при великомасштабному скоєнні таких злочинів.

Частина 2 ст.8 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду визначає, що воєнні злочини означають: а) будь-яке знеступних діянь проти осіб або майна, що охороняються відповідно до положенням відповідної Женевської конвенції; б) умисне вбивство; в) тортури або нелюдське поводження, включаючи біологічні експерименти; г) умисне заподіяння сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю; д) незаконне, безглузде і великомасштабне знищення і привласнення майна, яке не викликано військовою необхідністю [2].

Розділ XIX Особливої частини Кримінального кодексу України звучить як «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)» і охоплює 33 статті (ст.401-434) КК України. Проаналізувавши дві перші частини ст.401 впливає, що військовими злочинами визнаються передбачені цим розділом злочини проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також те, що за відповідними статтями розділу несуть відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом. Щодо ж вчинення військових злочинів особами, які не зазначені у перших двох частинах даної статті, то вони підлягають кримінальній відповідальності за відповідними статтями XX Розділу «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» Кримінального кодексу України [3, с. 187].

Тобто розмежувавши таким чином статті КК України, які мають відношення до військових злочинів, законодавець спонукає нас звертатись до

різних Розділів, але при цьому ст.438 КК України визначає, що суб'єктами, які підлягають кримінальній відповідальності відповідно до XIX Розділу є не тільки військовослужбовці, особи, які несуть або проходять службу, військовозобов'язані під час проходження ними навчальних чи спеціальних зборів, а ще й звичайні громадяни, які не є спеціальними суб'єктами.

У Науково-практичному коментарі до Кримінального кодексу України 2002р. вказано, що суб'єкт є однією зі специфічних ознак, без якого діяння не може бути кваліфіковано, як військовий злочин. Суб'єктами військових злочинів можуть бути тільки військовослужбовці, а також військовозобов'язані під час проходження ними відповідних зборів. В окремих нормах розділу XIX Особливої частини КК як суб'єкти злочину вказуються лише військовослужбовці (ст. 407, ч. 1 ст. 409, ч. 1 ст. 410, ст. 431), у тому числі військовослужбовці строкової служби (ч. 1 ст. 407, ч. 1 ст.413). В тих випадках, коли норма розділу XIX Особливої частини КК прямо вказує лише на військовослужбовця як суб'єкта відповідного злочину, цій нормі не можна давати розширювальне тлумачення. Відтак, законодавцем зроблено винятки із загальної норми (ч. 1 ст. 401) про те, що військові злочини вчинюються як військовослужбовцями, так і військовозобов'язаними під час проходження останніми навчальних (перевірних) або спеціальних зборів[4].

Закон України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» не охоплює собою поняття «проходження зборів» в контексті «проходження військової служби». Тому військовозобов'язані можуть виконувати лише окремі обов'язки військової служби і не несуть відповідальність за злочини проти порядку проходження військової служби (ст. ст. 407-409).

Глава XI Військові злочини КК України 1961 року дає визначення поняттю «військові злочини» наступним чином: «військовими злочинами визнаються передбачені цією главою злочини проти встановленого порядку несення військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними під час проходження ними учбових або перевірних зборів» [5, с.92].

Крім того, в статті 18 Проекту кодексу злочинів проти миру та безпеки людства міститься перелік злочинів проти миру та безпеки людства, які відносяться до воєнних, але лише в тому випадку, якщо вони здійснюються у систематичному порядку чи у великих масштабах, скоєних в порушення міжнародного гуманітарного права: 1) умисне вбивство; 2) тортури і нелюдське поводження, включаючи біологічні експерименти; 3) навмисне заподіяння тяжких страждань або серйозного каліцтва або збитку здоров'ю; 4) незаконне, безглузде і проводиться у великому масштабі руйнування і привласнення майна, що не викликається військовою необхідністю; 5) примус військовополоненого або іншої особи, яка користується захистом, служити в збройних силах ворожої держави; 6) умисне позбавлення

військовополоненого або іншого знаходиться під захистом особи права на неупереджене і нормальне судочинство; 7) незаконна депортація або переміщення, або незаконний арешт осіб, які користуються захистом; 8) взяття заручників[6].

Між тим, загальними однорідними ознаками у схожості між Проектом кодексу злочинів проти миру та безпеки людства та Римським статутом є те, що суб'єктом при вчиненні даних злочинів є будь-яка особа.

Якщо робити порівняльну характеристику ще і з Законом для внесення до Міжнародного кримінального кодексу, то слід зазначити, що на відміну від Кримінального кодексу України, всі військові злочини охоплені одним єдиним окремим розділом і не відносяться до злочинів проти людства.

Другою різницею є те, що суттєву роль також відіграє різниця в максимальній межі призначення покарання, адже за загальним правилом при призначенні покарання у вигляді позбавлення волі, окрім довічного позбавлення волі, максимальною межею є 15 років позбавлення волі згідно Кримінального кодексу України, натомість санкціями Римського статуту передбачено покарання, незважаючи на довічне позбавлення волі, у вигляді позбавлення волі строком не більше 30 років, що є неможливим відповідно до КК України.

Як висновок, хотілось зазначити, що на мою думку, доцільним було б об'єднати всі воєнні злочини КК України в один окремий розділ, як це було в Римському статуті міжнародного кримінального суду та Міжнародному кримінальному кодексі, незалежно від об'єкта та суб'єкта злочину в одне ціле, якщо це дасть можливість застосовувати до осіб, причетних до воєнних злочинів, притягувати їх до кримінальної відповідальності за більш суворими вимогами, а також виходячи з усього вищевказаного можна з усією впевненістю засвідчити, що положення Кримінального кодексу України щодо військових злочинів безумовно є похідними від Римського статуту. Але враховуючи, що в КК України порушення законів та звичаїв війни віднесено до Розділу XX КК «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», а всі інші до XIX Розділу «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби», то можна зазначити, що в Римському статуті Міжнародного кримінального суду об'єднання всіх злочинів незалежно від об'єкта та суб'єкта злочину в одне ціле є більш доцільним відповідно до міжнародного права і дає можливість більш суворо застосовувати кримінальну відповідальність до осіб, причетних до воєнних злочинів.

1. Базов В. Загальна характеристика чинного законодавства щодо кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни (воєнні злочини)//Український часопис міжнародного права. 2003.№4. 100с.

2. Римський статут Міжнародного Кримінального Суду/ Нац. б-ка Укр. ім. В.І. Вернадського. URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

3. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом

на 10.01.2017 року (оф.текст). К.: Паливода А.В.,2017. 212с.

4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України.- 2-ге вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С.С. Яценко. К.: А.С.К., 2002.968 с.

5. Кримінальний кодекс України: зі змінами та допов. станом на 28.12.1960року. К.: Паливода А.В.,1960. 107с.

Проект кодексу злочинів проти миру та безпеки людства. URL: <http://stykrf.ru/331>.

Цебинога В. Ю.

курсант

Харківського національного

університету внутрішніх справ

Науковий керівник – доцент кафедри

адміністративного права і процесу

факультету № 3 ХНУВС, к.ю.н.,

Коломоєць Н.В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Проблема забезпечення прав та законних інтересів людини і громадянина є надзвичайно актуальною в сучасних складних умовах внутрішнього економіко-політичного розвитку нашої держави та враховуючи воєнні дії на сході країни. Вказані події призвели до того, що значно збільшились обсяги обігу вогнепальної зброї в державі. Такий стан справ не є характерним для нашої держави, а тому потребує правової оцінки.

Одне з провідних місць у системі правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні належить адміністративному праву, що регламентує порядок її придбання, зберігання та носіння. В свою чергу, питаннями адміністративно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні займалися такі провідні вчені як: В. Авер'янов, О. Бандурка, С. Гусаров, А. Комзюк, Т. Коломоєць, Р. Мельник, Р. Шаповал, Ю. Фрицький, Р. Калужний, О. Синявська та інші.

Адміністративно-правові відносини, що складаються з приводу обігу вогнепальної зброї – це установлені нормами адміністративного права суспільні відносини, що виникають у сфері придбання, виготовлення та зберігання, носіння та обліку, перевезення та переробки вогнепальної зброї. Ключовими при регулюванні даної категорії відносин є межі адміністративно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї. До меж, у даному випадку варто віднести предмет адміністративно-правового забезпечення, гарантії, норми, що регулюють обіг вогнепальної зброї в Україні та відповідний адміністративний інструментарій.